

Vihreän eduskuntaryhmän lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Vihreä eduskuntaryhmä kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksiin yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muutoksista ja toteaa seuraavaa:

Yleistä

Yleisellä tasolla tavoite jatkuvan, elinikäisen oppimisen lisäämisestä on hyvin kannatettava. Täydennyskoulutuksen tarve tulee väistämättä lisääntymään tulevaisuudessa maailman muuttuessa kiihtyvällä tahdilla. Huomiota tulisi kautta linjan kuitenkin kiinnittää muutamaa keskeiseen asiaan: Ensinnäkin toiminnan ja mahdollisuuksien kasvattamiseen korkeakoulutuksessa ei ole luvassa lisää rahaa. On hankala kuvitella, että uusien toimintojen, kuten ympärivuotisen haun toteuttaminen, ei vaadi lisää resursseja korkeakouluilta. Siksi vihreä eduskuntaryhmä pitää epärealistisena, että esitetyillä muutoksilla kyetään saamaan suuria muutoksia aikaiseksi ilman lisärahoitusta tai yliopistojen sisäistä resurssien uudelleenallokointia jo valmiiksi kiristyneen talouden tilanteessa.

Lähtökohtaisesti ajatus täydennyskoulutuksen parantamisesta on erittäin kannatettava. Keskeisenä kysymyksenä on kuitenkin otettava esille se, että millä tavoin korkeakoulut voivat ja niiden tulee vastata täydennyskoulutustarpeisiin. On hyvä, että tutkinnon osien ja yksittäisten opintokokonaisuuksien suorittamista helpotetaan, mutta vaikkapa yhdessä koulutuksen tilaajan kanssa mukautetut opinnot eivät kuitenkaan välttämättä pysty vastaamaan kaikkeen koulutustarpeeseen. Korkeakouluille ollaan säilyttämässä erittäin suuri rooli kaikessa täydennyskoulutuksessa. Samaan aikaan kaivattaisiin tarkkaa kokonaiskuvaa siitä, miten korkeakoulujen tarjoama täydennyskoulutus asettuu osaksi kaikkea täydennyskoulutusta ja mihin kaikkiin ongelmiin sen on tarkoitus tarjota vastauksia. Kaikki täydennyskoulutus ei kuitenkaan ole korkeakoulujen vastuulla.

Opiskelijavalinnat

Opiskelijavalintojen osalta esityksessä korostuu valintojen joustavuuden lisääminen. Vihreä eduskuntaryhmä pitää hyvänä lähtökohtana joustavuuden lisäämistä opiskelijavalinnoissa opintojen kaikissa vaiheissa. Joustavuuden lisäämiseen liittyy kuitenkin myös keskeisiä ongelmia.

Keskeisenä kulmakivenä esityksessä on joustavan opiskelijavalinnan lisääminen. Erillisvalinnan mahdollisuuksia halutaan kasvattaa ja vihreä eduskuntaryhmä näkee tässä mahdollisuuksia. Korkeakoulun sisällä tapahtuvan opintoalan siirron helpottaminen on hyvä uudistus, ja se osaltaan voi edesauttaa purkamaan ensikertalaiskiintiöiden käyttönotosta aiheutuneita ongelmia. Sisäisille siirto-opiskelijoille varatuista kiintiöistä voi kuitenkin muodostua yhteensovittamisongelma ulkopuolelta tulevien siirto-opiskelijoiden valinnan kanssa. Mikäli erillisvalinnan siirto-opiskelijoiden määrää ei kokonaisuutena lisätä, leikkaa sisäisille siirtohakijoille jyvitetty kiintiö yliopiston ulkopuolelta tulevien siirto-opiskelijoiden aloituspaikkojen määrää. Mikäli erillisvalinnan aloituspaikkoja lisätään, joudutaan valintaan kohdistamaan lisää resursseja korkeakoulujen hallinnossa.

Vihreä eduskuntaryhmä pitää korkeakoulujen ympärivuotisen haun mahdollistamista tervetulleena ajatuksena. Korkeakouluopintoihin hakeutumisen mahdollisuuksien lisääminen nykyiseen yhden tai kahden hakuajan malliin verrattuna voi edesauttaa korkeakouluihin hakeutumisessa olevien mahdollisuuksia päästä korkeakoulutukseen ja lyhentää korkeakouluopintoihin hakeutumiseen kuluva-aikaa.

Yhtenä ongelmakohtana ympärivuotiseen hakuun liittyen vihreä eduskuntaryhmä pitää valinnan menettelytapojen mahdollista kirjoa. Lakimuotoilu (yliopistol. 36a §; ammattikorkeakoulul. 28a §) mahdollistaa opiskelijavalinnan tekemisen yksittäisinä ja yksittäisten hakemusten perusteella. Tällainen malli asettaa hakijat pahimmillaan keskenään hyvin epätasa-arvoiseen asemaan hakemuksen ajankohdan

perusteella. Tilanteen selkeyttämiseksi vihreä eduskuntaryhmä esittää, että lakiin kirjataan selkeästi, että myös ympärivuotisen järjestettävässä erillisvalinnassa noudatetaan selkeästi ilmoitettuja hakuaikoja, joiden puitteissa opiskelijavalintaa suoritetaan.

Toisena keskeisenä ongelmana vihreä eduskuntaryhmä näkee edelleen korkeakoulujen resurssien riittävyyden ympärivuotisen haun ylläpitämiseen. Etenkin yhdessä muiden valintoja joustavoittavien uudistusten kanssa ympärivuotinen erillisvalinta tulee kuormittamaan korkeakoulujen hallintoa.

Vihreä eduskuntaryhmä haluaa kiinnittää myös siihen, että verrattuna pääsykoepohjaiseen valintaan erillisvalinta on monesti hakijalle läpinäkymättömämpi. Siksi erillisvalinnan toteuttamisessa on syytä kiinnittää huomiota valintakriteeristön selkeyteen ja avoimuuden hakijoille. Tällöin hakijoille on selvää, millä perusteilla heitä arvioidaan. Lisäksi on huomioitava, että erillisvalinnan hakemusten lisääntyminen voi johtaa myös lisääntyneisiin oikaisupyyntöihin, mikä osaltaan myös syö resursseja.

Tilaukoulutus

Tilaukoulutuksen osalta lakiesityksessä halutaan tarjota korkeakouluille mahdollisuus tarjota myös EU/ETA -alueen maiden yrityksiltä. Vihreä eduskuntaryhmä pitää äärimmäisen tärkeänä ja kannattaa ajatusta, että EU/ETA -alueen tilaukoulutuksessa maksajana täytyy olla tilaajaorganisaatio eikä tässäkään kohtaa viimekätiseksi maksajaksi voi jäädä yksilö.

Tilaukoulutuksen osalta halutaan tuoda lakiin kielto, että tilaukoulutusta ei saa toteuttaa, jos on ilmeistä, että tilaukoulutuksen tarkoitus on opiskelijavalinnan kiertäminen. Tutkintoon johtava tilaukoulutus on kuitenkin tosiasiallisesti aina väylä opiskelijavalinnan ohi. Lakiin tarvittaisiin tarkempi erittely siitä, millä perusteilla voidaan katsoa osoitetuksi, että koulutus on tilattu nimenomaan opiskelijavalinnan kierron tarkoituksessa.

Korkeakoulutettujen osuuden kasvattaminen

Korkeakouluvisiossa ja nyt lausunnon kohteena olevassa hallituksen esityksessä on asetettu päämääräksi korkeakoulutettujen osuuden nostaminen tulevaisuudessa 50 prosenttiin ikäluokan ihmisistä. Vihreä eduskuntaryhmä pitää tavoitetta erittäin hyvänä, mutta nyt esillä olevat toimenpiteet ovat siihen täysin riittämättömiä. Sipilän hallituksen tekemät leikkaukset sekä koulutukseen että opiskelijoiden sosiaaliseen hyvinvointiin sekä toimeentuloon ovat tehneet opiskelun vetovoimaan selkeän loven, jonka paikkaamiseksi tarvitaan paljon järeämpiä toimia ja myös vahvaa taloudellista lisäpanostusta koulutukseen.

Tutkinnot

Vihreä eduskuntaryhmä suhtautuu varauksella lyhyisiin maisteriohjelmiin. Kansainvälisen ulottuvuuden kannalta tavoite on ymmärrettävä, mutta poikkeuksellisen lyhyille maisteriohjelmeille tulee aina olla selkeä tarkoitus. Maisteriohjelmien lähtökohtaisena kestona tulee edelleenkin olla kaikkialla 120 opintopistettä. Lyhyempien maisteriohjelmien mahdollinen perustaminen ei saa johtaa suoritettujen tutkintojen määrän kasvattamiseen koulutuksen laadun kustannuksella.

Korkeakoulujen rahoitus

Vihreä eduskuntaryhmä on pettynyt siihen, että korkeakouluvision myötä korkeakoulutuksen rahoituksen suuntaa ei edelleenkään olla kääntämässä. Osittain rahoitusta ollaan viemässä jopa huonompaan suuntaan hallituksen esityksessä. Läpi korkeakouluvision valmistelun useat tahot ovat peräänkuuluttaneet korkeakoulujen, etenkin yliopistojen, perusrahoituksen lisäämistä, jotta korkeakoulujen perustehtävien suorittamiseen varattu rahoitus olisi nykyistä paremmin ennakoitavissa. Tämän sijaan esityksessä halutaan

luoda mahdollisuus yliopistoille annettavaan "muuhun harkinnanvaraiseen rahoitukseen" nykyisen tulosperustaisen, harkinnanvaraisen rahoituksen lisäksi. Samaan aikaan ammattikorkeakouluja halutaan tuoda entistä vahvemmin sekä tulosperustaisen että muun harkinnanvaraisen rahoituksen piiriin. Lakiesityksen perusteluissa muutosta perustellaan rahoituksen läpinäkyvyydellä, mutta nykyinen muotoilu mahdollistaa tarvittaessa myös rahoituksen allokoinnin entistä vahvemmin perusrahoituksesta eri perusteilla jaettavaksi hankerahoitukseksi ja muuksi kilpailuksi rahoitukseksi. Vihreä eduskuntaryhmä vaatii, että kyseistä lainkohtaa tulee vielä selkiyttää ja lain perusteluihin on kirjoitettava tarkemmin ja selkeämmin muun harkinnanvaraisen rahoituksen perusteet ja allokointi sekä uusien rahoitusmahdollisuuksien käyttötarkoitukset.

Lisätietoja:

Mari Kröger, poliittinen sihteeri

050 491 1771, mari.kroger@eduskunta.fi